

DE GEVAARLIJKE ZOEKTOCHT NAAR ZIJN WARE GELIEFDE

KONSALIK

Anoesika

HET MEISJE UIT DE TOENDRA

XANDER

ROMAN

Ook verschenen van Konsalik bij Xander Uitgevers:

Milda, een liefde in Siberië (2014)

HEINZ G. KONSALIK

Anoesjka,
het meisje uit de toendra

Uitgegeven door Xander Uitgevers BV
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *Ein Mädchen aus Torusk*

Oorspronkelijke uitgever: 1965 Hestia Verlag

Vertaling: Kila

Omslagontwerp: Stefan Hilden, www.hildendesign.de

Omslagbeeld: © HildenDesign/Shutterstock.com

Zetwerk: Michiel Niesen, ZetProducties

Copyright © Dagmar Konsalik, represented by AVA international GmbH,
München, www.ava-international.de

Copyright © 2014 voor de Nederlandse taal:

Xander Uitgevers BV, Amsterdam

Eerste druk 2014

ISBN 978 94 0160 278 5 | NUR 302

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te traceren.

Mocht u desondanks menen rechten te kunnen uitoefenen,
dan kunt u contact opnemen met de uitgever.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt
door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ZE zaten naast elkaar in de wagen, gevangen in een met chroom versierde schelp van blik, en staarden zwijgend door de voorruit. Het rook naar het leer van de kussens, naar pittig-zoet parfum en naar afgewerkte benzinedamp.

‘Heb je een sigaret?’ vroeg ze.

‘Ja, alsjeblieft.’ Hij zocht in de zak van zijn witte smoking naar zijn gouden koker, knipte die open en hield hem haar voor. Ze nam met haar spitse, roodgelakte nagels een sigaret, stak die tussen haar lippen en wachtte tot hij haar vuur gaf. Toen de aansteker ontbrandde, merkte hij dat haar lippen trilden. Het was een onhoorbaar, innerlijk huiveren, een trillen van geprikkelde zenuwen.

‘Dank je,’ zei ze zacht en blies de eerste rook uit tegen de voorruit. Daarna haalde ze diep adem en leunde achterover in de leren kussens.

Buiten ruiste een warme voorjaarswind door de nacht, over de teer-groene beukenhagen waarmee de langgerekte, lage bungalows waren omgeven. Enkele lantaarns, ver uit elkaar staand, probeerden nog wat licht over de straat te verspreiden. Maar het waren slechts lichte vlekken en ze stoorden niet, want ook de duisternis kan een vleug van voornaamheid en waardigheid hebben.

‘Dat is dus het einde?’ vroeg ze toen hij bleef zwijgen en ook geen sigaret aanstak.

‘Ja,’ antwoordde hij kort.

Martin Abels zei het harder dan hij wilde. Hij merkte hoe Inken Holgerson naast hem ineenkromp en naar een houding zocht. Ze trok nog een paar maal aan de sigaret, inhaleerde de rook en blies die met kleine, snelle ademstoten weer uit.

Waarom altijd die gesprekken, dacht hij. Waarom kun je niet uit elkaar gaan zonder tranen, zonder scènes, zonder rechtvaardigingen, zonder verklaringen en zonder betuiging van spijt? Waarom kun je niet zeggen: ‘Ik dank je voor de vele, vele mooie uren, maar je zult het wel gemerkt hebben, ik heb dikwijls aan je verwonderde blik en aan je

verholen opmerkingen gezien dat ik anders ben dan de man die jij je wenst. Laten we uit elkaar gaan voordat we spijt beginnen te voelen. Spijt is azijn voor de herinnering.’

Martin Abels legde zijn hand op de kruk van het portier. ‘We hebben er lang over gesproken, Inken,’ zei hij ongeduldig. ‘Moeten we het daar allemaal nog eens over hebben?’

‘Je bent niet echt beleefd, Martin.’ Inken Holgerson drukte de nog nauwelijks gerookte sigaret uit in het blinkende asbakje op het dashboard. Het was een nieuwe auto, een grote, krachtige sportwagen die papa haar voor haar vijftienvigste verjaardag had gegeven. Hij had er zelfs een voor hem vreemde opmerking bij gemaakt: ‘De volgende wagen moet je man je maar geven! Volwassen dochters zijn zelfs voor de kas van een reder een drukkende post.’

Iedereen in de familie wist toen waarop de oude Holgerson zinspeelde, iedereen wachtte op de dag waarop de fabrikant Martin Abels in een donker kostuum en met een boeket rozen zou voorrijden en na de gebruikelijke bespreking onder vier ogen in de familiekring zou worden opgenomen. Het maakte in Bremen al deel uit van de stille weddenscapen en de zorgen in de voornaamste kringen of men zou worden uitgenodigd of niet. Degene die niet op de bruiloft zou worden uitgenodigd was daardoor duidelijk op de maatschappelijke ladder gedaald. Die zou voortaan moeite hebben zijn salon voor partijtjes gevuld te krijgen.

‘Neem het me niet kwalijk.’ Martin Abels nam de slappe hand van Inken en kuste die met een koel gewoontegebaar. ‘Ik ben zenuwachtig.’

‘Ik begrijp het allemaal niet meer.’ Ze liet haar hoofd nog verder naar achteren zakken. Haar lange bruine haar viel langs het leren kussen en langs zijn linkerschouder. ‘Ik hou toch van je. Mijn god, wat moet een meisje al ver weg zijn om zoiets ongevraagd te zeggen, en dan nog wel tegen een man die tegen haar zegt: “Dit is nu onze laatste avond.” Martin...’

‘Ja.’

‘Waarom?’

Martin Abels trok nerveus aan het jasje van zijn smoking. Een uur geleden waren ze vertrokken van een feest bij scheepsmakelaar Boltenstern, geheel onverwacht en zonder de geringste vorm van beleefdheid om zich eerst bij de gastheer te verontschuldigen.

‘Er is iets!’ had Inken met het fijne instinct van een vrouw gezegd.

‘Zullen we weggaan, Martin?’ En hij had geknikt. Via het terras en het park verlieten ze de villa, die veel weg had van een kasteel, en waren toen in de nieuwe sportwagen van Inken een uur lang aan het rondrijden geweest. Hij had gepraat, steeds maar door, nadrukkelijk, bezwerend, en zij had zwijgend geluisterd, de wagen bestuurd en hem ten slotte naar zijn huis onder de rook van Bremen gebracht. Slechts eenmaal was ze even gestopt, had hem met grote ogen aangekeken en had met een merkwaardig vaste en overtuigende stem gezegd: ‘Ik geloof dat allemaal niet! Je bent alleen maar overwerkt. We moeten op reis gaan... samen, Martin. Wat kunnen ons de andere mensen schelen?’

‘Waarom?’ herhaalde Martin Abels. ‘Inken...’ Hij keerde zich naar haar toe en pakte haar handen, die op het stuurwiel lagen. Die voelden koud en levenloos aan. ‘Het is moeilijk om mij te begrijpen, dat weet ik. De een zegt, die Abels is een genie, de ander zegt, die Abels is een fantast. Wat je vader van me denkt weet ik niet precies, maar ik geloof dat hij zich uit die twee opvattingen een eigen mening heeft gevormd. Voor hem is het van belang dat de rederij Holgerson en de Abels-fabrieken in één hand komen. En daarvoor gebruik je de oude methode, die het huis Habsburg deel deed hebben aan alle koningstronen in Europa: het huwelijk.’

‘Nee,’ zei Inken Holgerson. ‘Je doet papa onrecht. Ik hou van je! Ik zou nooit, nooit met je trouwen als ik niet van je hield, al bezat je de halve wereld.’

‘Dat is dan het ideale geval dat jouw vader de moeite bespaart je te overtuigen.’ Martin Abels streek over zijn hoge voorhoofd. Hij was moe en uitgeput. Hij verlangde naar rust. ‘Inken, laten we toch als vrienden uit elkaar gaan.’

‘Nee!’ zei ze hard.

‘Vergeet me dan.’

‘Ik zal je haten!’

‘Waarom maak je er zo’n drama van?’ Martin Abels opende het brede portier van de wagen. Inken kwam overeind, de nachtlucht stroomde de wagen binnen en verjoeg de lucht van de leren kussens. Het rook nu naar bloeiende linden en naar jasmijn.

‘Je houdt van een ander!’ riep Inken Holgerson en hield hem aan de mouw van zijn smoking vast. ‘Wees dan tenminste zo eerlijk om dat toe te geven.’

‘Ja-’ Het was een vermoeid antwoord maar het had de uitwerking

van een explosie. Inkens vingers kromden zich in de witte stof als ijzeren klemmen.

‘Is het Louise Darnberg?’

‘Nee.’

‘Dan Erika Vollenfeldt?’

‘Je kunt het hele adresboek van Bremen oplezen en dan is het antwoord steeds: nee.’

Martin Abels stapte uit de lage wagen. Hij rekte zich uit, strekte de armen uit en boog even door de knieën. Zo mooi als die sportwagens zijn, zo ongemakkelijk zijn ze ook, dacht hij. Bijna net zo ongemakkelijk als de slee van Victor Pavlovitsj Oenjeski, de pelshandelaar van Taragaïsk.

Als een lichtstraal gleeed die gedachte over het gezicht van Martin Abels. Hij boog zich voorover naar de wagen en keek in de wanhopige ogen van Inken Holgerson.

‘Wie is die vrouw?’ vroeg ze met bevende stem. ‘Het is onze laatste minuut, dat weet ik. Hoe ik daaroverheen moet komen weet ik zelf nog niet. Maar wat kan jou dat schelen? Jij hebt altijd je eigen leven geleefd, je bent gesloten, in jezelf gekeerd. Het is altijd alsof je luisterde naar een melodie die in je klinkt en die jij alleen maar begrijpt.’

‘Zo is het precies, Inken,’ zei hij zacht en hij was verbaasd over haar aanvoelingsvermogen.

‘Misschien heb ik daarom van je gehouden, omdat jij in staat bent jezelf een aparte wereld te scheppen.’ Ze schudde het hoofd. Haar roodgestifte lippen vertrokken iets. Het leek alsof ze zou gaan huilen. ‘Nee, ik praat er niet meer over. Je hebt gezegd dat dit het einde was. Ik aanvaard het. Alleen wil ik als afscheid nog weten wie die andere vrouw is. Ze moet een supervrouw zijn als ze sterker is dan ik.’

Martin Abels staarde het donker in. De haag om zijn huis werd ruimer, werd de zoom van een woud, een reusachtig gebied dat net uit de schepping scheen te zijn ontstaan. Een donkergrijze hemel hing daarboven, het sneeuwde, geluidloos, met dikke vlokken die op watten leken; uit het woud klonken de ritmische slagen van de bijlen en het gehuil van de honden, die hun voorouders, de wolven, roken en die angstig bij elkaar kropen.

‘Anoesjka heet ze,’ zei hij en ook zijn stem kwam van heel ver.

‘Anoesjka?’ Inken Holgerson boog zich uit het portier. ‘Wie is Anoesjka?’

‘Een meisje uit Toroesk... Anoesjka Toerganov, dochter van de pelsjager Pavel Andrejevitsj Toerganov uit Jakoetië. Ze leeft in een hut getimmerd van dikke boomstammen, een blokhut zoals er duizenden in de Siberische taiga staan. In de winter plakken ze de kieren van de ramen dicht met kranten en karton, en alleen de rook uit de schoorsteen geeft in de sneeuw de weg aan naar de mensen. En rondom het huis loeit de storm, huilen de wolven en jankend van de honger zwerven de beren door de houtkap en vreten de schors van de stammen. Dan gaat Pavel Andrejevitsj op jacht, met zelfgevlachten, ovale sneeuwschoenen. Hij is twee meter lang. En aan iedereen vertelt hij dat hij eens aan de Lena een tijger heeft gezien die net zo’n eenzame zwerwer was als hij. Ze hebben elkaar aangekeken, hebben gemerkt dat ze even sterk waren en zijn ieder hun eigen weg gegaan. Niemand wilde Pavel Andrejevitsj geloven, zelfs niet de goedmoedige Victor Pavlovitsj Oenjeski in Taragaïsk...’

Hij zweeg en keek Inken Holgerson aan. In haar blik zag hij angst en eerlijke bezorgdheid.

‘Nee, Inken, ik ben niet ziek en ook niet gek. Het was slechts een maat van de melodie, die zoals je zegt alleen in mijn binnenste te horen is. Het is de wereld van Anoesjka.’

‘Die sterker is dan ik.’

‘Ja.’

‘Een Russin!’ De lippen van Inken Holgerson vertrokken krampachtig. ‘Je verruilt mij voor een halve wilde? Je zegt me midden in het gezicht dat je meer houdt van die vrouw in Siberië, die Aziatische die niet lezen of schrijven kan, dan van mij? Waar is ze dan, die Anoesjka?’

‘Ze kan lezen en schrijven en ze kan weven en naaien. Ze is in Taragaïsk op school geweest. Ze is verstandig en knap.’

‘Ik haat haar! Ik haat haar!’ riep Inken Holgerson uit. ‘Ik zou haar hele land kunnen uitroeien, zo haat ik haar. Ik zou haar aan haar wolven kunnen voeren!’ Haar rechterhand, tot een vuist gebald, sloeg op het leren kussen. ‘Waar is ze dan? Is ze naar Bremen gekomen? Heb je haar gehaald?’

‘Nee, ze woont nog in Toroesk.’

Een hele poos was het stil. Inken Holgerson ademde met kleine stoten. Haar gedachten overweldigden haar. Hij is werkelijk gek, dacht ze. Hij houdt van een meisje daar in de binnenlanden van Siberië.

Hij houdt van een meisje dat hij al in jaren niet heeft gezien. Je moet gaan narekenen en het leven van Martin Abels nagaan om te begrijpen hoe volkomen waanzinnig dit is. Acht jaar geleden is hij uit Russische gevangenschap teruggekomen, dat heeft hij zelf verteld. Acht jaar geleden heeft hij dus dat meisje Anoesjka voor het laatst gezien en sindsdien droomt hij van de wouden van de Taiga en hoort in zichzelf het gezang van de vissers op de Lena, wanneer ze na het smelten van het ijs weer uitvaren op dat reusachtige, borrelende water om de eerste fuiken te zetten. Acht jaren. Hij ruilt haar in voor mij, terwijl ik hier toch aanwezig ben, warm en liefdevol in zijn nabijheid.

‘We zien elkaar morgen wel weer,’ zei Inken Holgerson en ze probeerde vergoelijkend te lachen. Hij is toch eigenlijk maar een grote jongen, was de gedachte die haar troost bracht. Hij kan een fabriek met tweeduizend arbeiders regeren maar in de ogen van een vrouw is hij een held en een kind tegelijk.

‘Laten we afscheid van elkaar nemen, Inken,’ zei Martin Abels moe.

‘Ik kom je om twee uur afhalen om te tennissen, lieveling.’

‘Dan zal ik niet thuis zijn.’

‘Kom dan om acht uur bij ons dineren?’

‘Begrijp het toch, Inken... we moeten elkaar vergeten. Of moet ik nog duidelijker worden? Moet ik zeggen: “Dit staat me allemaal tegen! Dat holle, onnozele van de betere kringen, dat leven ter wille van de zaken, dat streven naar krediet en naar opdrachten, de huichelarij die ze een partij noemen, het bedrog dat men als vriendschap verklaart. Ik heb er genoeg van. Ik heb meegespeeld tot op zekere hoogte, ik moest het wel om te worden wat ik nu ben. Het hoort bij onze moderne maatschappij om jezelf te verloochenen en het achterste meer te vereren dan het intellect. Zo alleen kom je vooruit, alleen zo word je bestuurslid en voorzitter van de Raad van Toezicht. Wie het beste kan likken is later ook de beste man om gelikt te worden. Ik vind dat allemaal om doodmisselijk van te worden. Alles, je vader inbegrepen!”’

‘Dank je. Dat was duidelijk genoeg!’ Inken Holgerson knalde de deur dicht en startte. De motor gierde. Ze draaide het raam omlaag en stak haar vertrokken gezicht naar buiten. ‘In een gekkenhuis hoor je thuis!’ riep ze wild. Een ongekende vertwijfeling had zich van haar meester gemaakt. Ze had het gevoel alsof ze in het gezicht was gespuwd, en dat net door de enige man waar ze van hield, tegen wie ze had opgezien als tegen een kleine god. ‘Ik wil je nooit, nooit meer zien! Mijn hemel,

wat haat ik je! Ga uit de weg anders rijd ik over je heen... jij... jij...' Ze zocht naar een belediging en omdat ze er geen kon vinden, schreeuwde ze schel: '... Jij Russische idioot.'

Met een sprong schoot de wagen vooruit en raasde de straat uit. Slingerend ging hij de hoek om... de huilende motor was nog lang in de verte te horen. De stilte van de nacht droeg de schreeuw van de vertwijfeling als op golven verder.

Martin Abels knoopte zijn smokingjasje dicht en streek zijn blonde haren van zijn voorhoofd weg. Langzaam liep hij naar de oprit van zijn villa, bleef staan, luisterde nog eens naar het zich verwijderende huilen van de automotor en zocht in zijn broekzak naar zijn sleutels. Boven de ingang met de grote glazen deur, die door wit smeedijzer werd beschermd, gloeiden twee grote lampen. Een bediende deed open en wreef zich in de slaapdrongen ogen.

Martin Abels liep terug naar de plaats waar de wagen van Inken Holgerson had gestaan.

'De hemel moge het me vergeven dat ik iets dergelijks tegen haar heb gezegd,' zei hij zacht. 'Maar het moest wel gebeuren.'

'Goedemorgen, meneer Abels.' De bediende hield de deur wijd open. Goedemorgen? Martin Abels keek vlug op zijn polshorloge. Drie uur in de morgen. Hij was toch altijd correct, die Alfons.

'Goedemorgen.'

'Een telefoongesprek uit New York, meneer Abels. Om 19 minuten over 2. De aandelen Union Steel zijn vijf punten gestegen.'

'Dank je.' Martin Abels klopte de bediende op de schouder. 'Als je eens wist, Alfons, hoe weinig dat me interesseert.'

Tien minuten later verloor Inken Holgerson de macht over het stuur. De auto knalde tegen een lantaarnpaal, werd daardoor teruggeslingerd en botste toen tegen een tuinmuur.

Toen de politie aankwam, stond Inken ongedeerd naast het wrak van haar wagen. Ze was bleek, maar niet in het minst ontsteld of geschokt.

'Die kan wel worden afgeschreven,' zei de wachtmeester van de politie toen hij haar gegevens had opgenomen en de wagen nakeek.

Inken Holgerson knikte. 'Ja.' Haar stem klonk eerder treurig dan opgewonden. 'Als u eens wist wat er vandaag allemaal kan worden afgeschreven.'

DE grote stad Bremen wordt erg klein als het gaat om de ‘voornamen families’. Ze vormen een afgesloten wereldje in een stad die voor de hele wereld openstaat, en de wind die de schepen uit alle landen van de wereld meebrengt, waait over hen heen of hoogstens in de kassa’s van hun firma’s. Wat er gebeurt buiten de handelshuizen, waarin men nog het oude bordje ‘Comptoir’ vindt en de lessenaar van de boekhouder uit de oprichtingstijd vereert als de vertegenwoordiger van de ‘koninklijke koopman’, maar vooral wat er buiten de witte muren der villa’s aan de rand van Bremen gebeurt, dat is de gewone wereld die men in voornamen terughoudendheid buitensluit. Wat er daarentegen binnen de eigen kringen gebeurt, dat vormt de inhoud van de dagelijks wisselende koffie-, thee- of cocktailuurtjes.

Zo viel het onmiddellijk op dat Martin Abels zijn bezoeken bij de reder Holgerson staakte. Het gejuich van de jaloerse dames – een eigenschap van bijna alle dameskransjes – bereikte een hoogtepunt toen bekend werd dat Inken Holgerson naar Egypte was afgereisd om daar de piramiden en de stuw van Assoean te gaan bezichtigen. Ze was alleen gegaan, dat was het opwindende. Zomaar ineens. Wie gaat er nu naar Egypte zo kort voor zijn verloving?

De ‘voornamen kringen’ van Bremen hadden hun roddeltje. Reder Holgerson vroeg om een verklaring bij Martin Abels en kreeg te horen dat meneer Abels niet gestoord wilde worden.

‘Wat is dat nu weer?!’ snoof de oude Holgerson. ‘Wat een idioot! Maar in Bremen vergeten de mensen niet zo gemakkelijk. Ook een fabrikant van kogellagers is sterfelijk! We zullen afwachten!’

Aan de stamtafel in het historische wijnhuis Zur Eule ontmoetten iets later drie oude oorlogskameraden elkaar: de rechtsgeleerde Ludwig Petermann, de slager Heinz Fernholz en Martin Abels. Elke eerste vrijdag van de maand kwamen ze in Zur Eule bij elkaar, dronken een paar glazen wijn, vertelden uit hun leven en haalden herinneringen op uit de tijd dat ze als krijgsgevangenen, op z’n Russisch *plennies* genoemd, in Rusland samen in een vergrendelde veewagen door de eindeloos lijkende bossen en steppen reden om in Moskou te horen: ‘Niks naar huis, jullie misdadigers!’

‘Wat mankeert je vandaag, Martin?’ wilde Petermann, de advocaat, weten. Het was de eerste vrijdag in de maand en het was drie weken na de scène op straat voor het huis van Abels. De kringen in Bremen hadden kapotte lippen van het fluisteren, reder Holgerson had

zelfs een dokter geraadpleegd, een hartspecialist. Uit Egypte kwamen laconieke kaarten van Inken: Mij gaat het goed. Het is hier mooi. De piramiden zijn groot. De stuwdam is al half vol. Kaarten die de oude Holgerson vloekend verscheurde. ‘Dat kind wordt gek,’ zei hij. ‘Als Inka gek wordt, draai ik die Abels zijn nek om.’ Dat was eerlijk gemeend. Iedereen wist het, en wachtte tot die nek werd omgedraaid.

‘Wat zou me mankeren?’ was de wedervraag van Martin Abels. ‘Die geschiedenis met die kleine Inken Holgerson.’

‘Dat was geen geschiedenis,’ zei Abels hard.

‘Iedereen wachtte op jullie verloving. We dachten...’

‘Jullie moeten niet zo veel denken, vooral niet over dingen waar jullie niks mee te maken hebben.’ Abels greep de groene, rijk geslepen wijnkoeler alsof hij de wijn met de warmte van zijn beide handen moest ontdooien. ‘Jullie weten het toch precies, waarom stellen jullie dan zulke domme vragen?’

‘Nog altijd Anoesjka?’ Fernholz, de slager, schraapte zijn keel. ‘Martin, kerel, we zijn toch oude makkers. We hebben in het strafkamp van Lubenka om de beurt regenwormen gegeten... dan jij een, dan ik een, en we zijn niet verhongerd zoals de anderen. Met ons kan je toch praten als met een blind paard. En wij ook met jou, toch?’

‘Ja.’

‘Goed dan. Wat moet die onzin met Anoesjka? Inken Holgerson is beeldschon, ze heeft een paar miljoen aan haar voeten liggen en ze is stapelgek op je... verdomd, dat zeg ik, terwijl ik altijd gedacht heb dat je nog eens met mijn jongste, met Marie, zou trouwen. Maar laten we dat maar vergeten, dat is een utopie. Maar Inken, dat is precies wat voor jou. En jij laat haar weggaan als een of ander snolletje. Ik begrijp dat niet.’

‘Juist jullie zouden me moeten begrijpen.’ Martin Abels nam een slok wijn. Zijn ogen stonden treurig. Petermann, de jurist, traptte onder tafel Fernholz tegen zijn scheen en knikte in de richting van Abels.

De slager zweeg. Ze kenden dat, ze konden als het ware die blik van hun vriend lezen... als hij zwijgend in de verte staarde dan was hij in Toroesk. Dan zag hij de wouden die zich tot aan de Lena uitstrekten, dan zat hij in de blokhut van Pavel Andrejevitsj Toerganov en dronk de dampende groene thee uit de platte schotels van terracotta. En achter hem stond een jong meisje met lang zwart haar en in haar iets

scheefstaande ogen, amandelvormig en donker als kolen, lichtte een geluk op dat niet meer onder woorden te brengen was.

‘Alle donders op een houtvlot!’ zo verbrak Fernholz de plechtige stilte aan de stamtafel. Martin Abels schrok op en wreef over zijn ogen. Toroesk verdween, in de rook van sigaren en sigaretten zag hij de Eule weer. ‘Zo gaat het niet langer! We zijn oude kameraden en als een van ons begint te malen, geven we hem een schop onder zijn achterste. Dit is niet meer aan te zien. Wat weet je nog van jouw Anoesjka? Niets. Sinds acht jaren is Siberië stom voor jou, je weet niet of ze nog leeft, of ze misschien niet al lang getrouwd is met een pelshandelaar uit Jakoetsk, misschien al vijf kinderen heeft en eruitziet als een vermolmd vat. Man, je jaagt een hersenschim na.’

‘Misschien.’

‘Je verpest daarmee al je kansen van het ogenblik. Die Anoesjka van jou kan Inken Holgerson nog niet eens de piespot aangeven.’

‘Dat mag je niet zeggen, Heinz.’ Abels schudde het hoofd. Hij voelde zich niet beledigd en voelde zich ook niet aangevallen. Wat hier in deze kring werd besproken stond buiten alle hartstochten. Men kon eenvoudig alles zeggen omdat het de waarheid was zoals ieder die zich dacht. ‘Anoesjka is niet te beschrijven. Jullie kennen haar niet.’

‘Al acht jaar horen we jouw verhalen over haar.’ Ludwig Petermann stak een sigaar op. ‘Werkelijk, Martin, je moet je losmaken van het verleden. Voor jou is er geen Anoesjka meer.’

‘En waarom niet?’

‘Ze is – als ze nog leeft – in Toroesk. Ze moet nu, als ik goed reken, vijftientwintig jaar zijn.’

‘Een moedertje met een kinderschaar,’ wierp Fernholz ertussen.

‘Je kunt niet verwachten dat ze nog gehoopt heeft je weer te zien, zoals ze je ook nooit zal weerzien. Jullie liefde mag dan nog zo groot zijn geweest... de tijd, de politiek, de verwijdering is over jullie heen gegaan, Martin, word eindelijk eens wakker.’

‘Ik ben wakker.’ Martin Abels leunde achterover. Iets beslits beheerste nu zijn gezicht. ‘Wie zegt dat ik haar niet zal weerzien? Ik zal naar Rusland gaan en haar halen.’

‘Nu is hij helemaal stapel geworden!’ riep Heinz Fernholz. ‘Barman, geef eens een houten hamer!’

‘Ik heb nu de mogelijkheid me om Anoesjka te bekommeren. Acht jaar lang heb ik gezwoegd om de kleine fabriek van mijn vader te ma-

ken tot een fabriek die meetelt in de wereld, ik heb geld en aandelen verzameld zoals een ander postzegels of bierviltjes. Nu kan ik eindelijk aan mezelf en aan Anoesjka denken, ik kan datgene waar ik acht jaar voor heb gewerkt omzetten in daden. Ik kan naar Toroesk gaan, als vrij man.'

'De Sovjets zullen je wel anders leren!' Heinz Fernholz schudde het hoofd. Hij begreep zijn vriend niet meer. Zolang hij had gedroomd liet je hem begaan en haalde hem na enkele minuten van dromen weer terug in de werkelijkheid. Maar nu werd het ernst. Nu was er geen omheen draaien meer mogelijk: Martin Abels stond op het punt zijn hersenschim na te jagen. Hoe die jacht zou eindigen, dat wist iedereen, alleen hij wilde het niet inzien. Met de verbetering van een martelaar klemde hij zich vast aan zijn geloof: Anoesjka leeft! En ze wacht op me.

Martin Abels sloot de ogen. Petermann stootte Fernholz weer aan. Nu is hij weer onderweg, betekende dat. Iedereen die aan Siberië dacht, rilde tot in zijn gebeente, Martin kreeg echter een glimlach van innigste zaligheid om zijn lippen en zijn ogen werden helder. En dat bij een man die blaakte van gezondheid en kracht, een man als een boom, met brede schouders en smalle heupen, met armspieren als staaldraad en een kop die zo mannelijk was, dat de blik van een vrouw zacht en hongerig kon worden.

'Jullie kunnen dat allemaal niet begrijpen,' zei Martin Abels langzaam en nadrukkelijk. 'Jullie hebben niet in Toroesk geleefd, niet in de hut van Pavel Andrejevitsj Toerganov. En als ik het jullie vertel, zullen jullie zeggen: "Wat zou dat?" Je moet dat voelen, vrienden... je moet tussen de hemel en de hel door daarheen gaan, tussen de zon en de kou. Je moet een hart hebben waar een hele wereld in past, en ook dan zul je nog maar een klein stukje snappen van dat wat ze geluk noemen.'

Het was heel stil in dat hoekje van de Eule Ludwig Petermann rookte zwijgend en Heinz Fernholz dronk langzaam zijn wijn, heel voorzichtig, alsof het minste geluid van een slok al storend kon werken.

'Het was in 1955,' zei Martin Abels. Hij had de handen gevouwen en leek wel een sprookjesverteller uit de goede, oude tijd. 'Eind september. Over de wouden van Toroesk lag al twee weken sneeuw. Het was nog niet zo koud, maar de boeren begonnen hun ramen al dicht te

plakken. Vadertje vorst komt onaangediend. Plotseling is hij er: zijn ijskoude mantel waait van de IJszee tot aan Irkoetsk over het gehele reusachtige land.

Ik weet het nog precies. Het was op 27 september 1955..'

'VADERTJE, we moeten toch nog een keer naar Taragaïsk rijden om thee in te slaan. We hebben nog een paar roebeltjes te goed bij Victor Pavlovitsj,' zei Olga Toerganov en ze schuurde intussen de roodkoperen samovar.

Pavel Andrejevitsj knikte enkele malen en stopte zijn pijp met de grof gehakte machorka. Daarbij keek hij naar Olga en schoof zijn onderlip naar voren. Een goed vrouwtje is ze, dacht hij. De hemel zij gedankt dat ik haar heb. Ze kan koken en de dieren villen, traan roeren en pelzen naaien, ze hakt hout en ruimt sneeuw, melkt de twee geiten en voert een varken. Altijd is ze vrolijk en tevreden, een goudstuk van een vrouwtje is ze. En ze heeft me Anoesjka gebaard, Anoesjka, mijn engeltje, mijn duifje. Alleen al daarom moesten ze Olga onsterfelijk maken. Wie in heel Toroesk heeft er een kind zoals Anoesjka?

Heel Toroesk bestaat uit negenenveertig houten hutten, een gemeenschappelijke grote *banja* en een even gemeenschappelijke *stolovaja*. Dat is een vergaderlokaal waarin de sprekers van de partij komen spreken, waar ze vertellen over de planning van de economie, over akkerbouw en het gebruik van hout, allemaal dingen die men in Jakoetsk al eeuwenlang kent en waarom men ook geen man uit Irkoetsk of Moskou nodig heeft om hun te verklaren waarom hier geen mais groeit. Uit Moskou kwam trouwens maar eenmaal in de tien jaar een deskundige in Toroesk, maar tweemaal in het jaar kwam de districtssovjet uit Sjigansk, een tenger mannetje met een walgelijke Tartarenbaard en een huid zo geel als tabakswater. Dan ging hij achter het spreekgestoelte staan en zei: 'Kameraden, de opbrengst moet verdubbeld worden!' Ieder jaar tweemaal zei hij dat en ieder jaar tweemaal zei Pavel Andrejevitsj Toerganov als spreker voor de bewoners van Toroesk: 'Kameraad districtscommissaris, we zullen alles verdubbelen, zelfs het schijten, dan hebben we ook meer mest.'

Het is duidelijk dat Pavel Andrejevitsj niet zeer geliefd was in Sji-

gansk. Maar wat hindert dat? Voor Toroesk, naar Siberische maatstaven een groot dorp tussen de Lena en de Lindja, was hij de juiste man, een goed jager, een uitstekend looier, een liefderijke familievader en een eerlijke commissaris, voor zover men dat kon beoordelen en zich richtte naar het portret van Lenin dat hij in de kamer naast de iconen had gehangen. Dat paste wel niet bij elkaar, maar wie hinderde dat in Toroesk? Moskou was ver weg, Irkoetsk was ook ver weg, Jakoetsk, waar de regering van het district zetelde, bekommerde zich meer om de industrie aan de Lena dan om de dorpen van de pelsjagers in de Siberische taiga. En de houtvellersteams? De spoorwegingenieurs? De geologen, die rondtrokken en opmetingen verrichtten en boringen deden en die de wouden vanuit helikopters bekeken? Dat waren nette, vriendelijke mannen, die sloegen zelfs een kruis voor de iconen en gedroegen zich als beschaafde mensen.

In het jaar 1954 werd Toroesk wat onrustig. Geruchten deden de ronde. Pavel Andrejevitsj zat 's avonds bij de kachel, krabde zich op het hoofd, at smakkend zijn *kasja* en zei: 'Olgasjka, je hoort van alles uit Taragaïsk. Er zullen hier Duitsers komen. Duitse misdadigers! Allemaal ter dood veroordeelden waarvan de straf later is omgezet tot levenslange dwangarbeid. Soldaten die de schuld hebben aan de grote oorlog. Een klein kamp willen ze hier opbouwen, om hout te hakken en dat met smalspoor te vervoeren. Ze komen uit het grote kamp van Jakoetsk, die Duitsers. Maar dertig man, zeggen ze. Maar dat is genoeg! Dertig misdadigers bij ons! Men zou daartegen moeten protesteren!'

Anoesjka zat bij de gemetselde haard en braadde in een grote ijzeren pan een stuk spek. De geur trok door de kamer en Pavel Andrejevitsj hief snuffelend als een hond zijn neus in de hoogte en klakte met de tong.

'Gooi er ook nog een eitje bij, mijn duifje!' riep hij. 'Morgen rijd ik naar het noorden. Er moeten daar aan de Tjoeng vette bevers zitten.'

'Hoe zien de Duitsers eruit, vadertje?' vroeg Anoesjka. Haar smalle gezicht met de iets scheefstaande ogen was rood door het haardvuur, de huid over de iets uitstekende jukbeenderen gloeide. Ze had haar lange zwarte haren in de nek met een lint tot een staart gebonden en, ik zweer het, het waren de mooiste haren tussen de IJsee en het Baikalmeer. Ze droeg een kielvormig jurkje, in de taille bijeengehouden door een gordel van hertenleer. Volwassen was ze al, dat engeltje. Ze

had stevige, ronde borsten, gebogen dijën en zachtronde heupen. En slanke, lange benen had ze, als een ree, niet van die kromme ruitersbenen zoals zo veel Jakoeten hebben omdat ze op ruige paardjes en muilezels opgroeien en dikwijls ook in het zadel sterven. Nee, God had met Anoesjka een klein wonder geschapen... hij had met de tong geklakt van vreugde, en kijk, daaruit was wat heerlijkis ontstaan.

‘Hoe moeten die er dan uitzien, die Duitsers?’ mopperde Pavel Andrejevitsj. ‘Zoals misdadigers eruitzien. Wilde kerels, met gevaarlijke ogen. Je moet hen uit de weg gaan, dat is alles. Maar ze worden bewaakt. Dat is van belang. Ze komen in een kamp midden in het bos en daaromheen zal men hoge omheiningen van planken maken en op elke hoek een wachttoren met een schijnwerper neerzetten. Ze zijn al aan het bouwen.’ Hij zuchtte en schoof zijn bord met kasja-pap opzij. ‘En nu het spek, mijn duifje. En een ei voor vadertje.’

In deze wereld kwam Martin Abels terecht. Hij was een vaandrig, werd op negentienjarige leeftijd bij Frankfurt aan de Oder door de Russen onder de voet gelopen en dwars door Rusland naar Sverdlovsk getransporteerd, daarna verder naar Novosibirsk en daarvandaan naar Jakoetsk, in veewagens, met huifkarren, te voet, op grote sleeën. Hij had in de mijnen gewerkt en bij de wegeaanleg, op de zonnebloemvelden en in de steengroeven, in een wapenfabriek en nu in het woud. Hij was nu achtentwintig jaar, had negen jaar lang Rusland leren haten en had het geloof verloren dat hij ooit nog eens zou terugkeren naar Bremen. Hij was geen plenny meer, geen krijgsgevangene. Hij was een veroordeelde oorlogsmisdadiger omdat hij – zoals de vrouwelijke tolk bij het uitspreken van het vonnis verklaarde – door zijn werkzaamheden in een compagnie die tanks repareerde, daadwerkelijk had meegeholpen een aanvalsoorlog tegen de Sovjet-Unie mogelijk te maken. Doodvonnis, omgezet in levenslange dwangarbeid. Het gordijn was voor het leven van Martin Abels dichtgetrokken, een gordijn van enkele duizenden kilometers dik. Hij mocht alleen elke maand een briefkaart schrijven. Of die in Bremen aankwam wist hij niet. Hij ontving nooit antwoord en de kampcommandant maakte hiervan gebruik door boosaardig op te merken: ‘Zo zie je maar, in jullie vaderland zijn jullie afgeschreven! Jullie mogen nog gelukkig zijn dat het Sovjetvolk zulk ongedierte als jullie nog voedt!’

In de wouden van Toroesk, dat voelde Martin Abels, zou het eindstation van zijn leven liggen. Wie eenmaal hier was, keerde nooit meer

terug. De wereld was hier nog net als op de eerste dag van de schepping: wild, vijandig, ongeordend, genadeloos. De mensen die hier leefden, nakomelingen van vroegere gevangenen uit het tsarenrijk die hier in Siberië waren gebleven, Jakoeten en Oezbeken, een mengeling van Mongolen en jagers van de Toengoes, wisten niet hoe ver de wereld zich nog naar het westen uitstreckte en welke wonderen er buiten Midden-Siberië nog bestonden. Het hinderde hen ook niet. Ze keken naar de foto's in de *Komsomoiskaja Pravda*, in het tijdschrift *De Sovjet Unie* en in het vrouwenblad *De Sovjetvrouw*. Ze lazen over modeshows in Moskou en Kiev, bewonderden de reusachtige maaidorser op de akkers van de Oekraïne en de Kazachstan, vouwden dan de kranten op en maakten hiermee een lekker vuurtje in de gemetselde haard. Ze waren tevreden. Ze hadden hun eindeloze woud, ze hielden van de onafzienbare Lena, ze jaagden en visten, kochten in Taragaïsk bij Victor Pavlovitsj Oenjeski alles wat ze hier in een hut nodig hadden, namen warme baden in de kuipen van de banja en hielden hun bijeenkomsten in de stolovaja. Ze bezochten vlijtig, maar grommend de ontwikkelingscursus van de partij waar ze lezen en schrijven leerden en bovendien rekenen met de magische balletjes van de Russische rekenmachine.

Voor de jeugd, waaronder ook Anoesjka, leerde veel. Driemaal per week reed men naar de school in Taragaïsk en de ouders waren trots op hun kinderen, die 's avonds aan tafel gingen zitten en dan voorlezen wat kameraad Stalin, ver naar het westen, in Moskou, had gezegd en wat kameraad Chroesjtsjov wilde en waarom men Molotov had verbannen naar Buiten-Mongolië. Op die manier kwam de wijde wereld toch naar Toroesk, maar dat was slechts papier. Papier dat gemaakt werd uit het hout dat men in hun wouden kapte.

Op een zomeravond in het jaar 1954 ontmoetten Martin Abels en Anoesjka Toerganov elkaar voor de eerste keer.

Het was allemaal zo anders gelopen. Abels werd, als ervaren plenny, tot voorman benoemd en had de leiding over een groep arbeiders in de bossen. Die bestond niet alleen uit Duitsers, maar ook uit Sovjet-Russische strafgevangenen, uit saboteurs, uit burgerlijke en ideologische misdadigers. Er was zelfs een professor bij. Professor Vladimir Alexandrovitsj Bobobkin, hoogleraar uit Charkov. Hij had de mening uitgesproken dat de landbouwpolitiek in Moskou niet vrij was van fouten. Men moet dergelijke uitlatingen niet doen,

tenzij men dom is! Professor Bobobkin was niet dom en dus kwam hij in Toroesk, in het kamp in het woud, bij de groep van de Duitse plenny Martin Abels. Omdat hij te oud was om met een bijl tegen de harde stammen ten strijde te trekken en ook de motorzaag uit zijn teergebouwde handen viel, gaf Abels hem keukendienst. Hij moest *kapoesta* schoonmaken en gierstepap koken, gort weken en gedroogde vis ontdooien.

Op die middag – het was een hete dag, ook die zijn er in Midden-Siberië, waar alles bestaat uit uitersten en uit superlatieven – ging Abels Toroesk in om water te halen voor zijn arbeiders. De afstand naar het dorp was korter dan naar het kamp terug en dus klopte hij aan de eerste blokhut en rammelde met zijn emmers.

Olga en Anoesjka kwamen uit het huis. Martin Abels knikte vriendelijk en terwijl Olga Toerganov hem aanstaarde alsof hij een monster was en zich zorgen maakte over haar bonzende hart – daar heb je hem, een Duitser, een misdadiger, een moordenaar, een verscheurend dier. O, Heilige Moeder van Kazan, help ons! Hij zal ons verscheuren als een wolf! – glimlachte Anoesjka schroomvallig terug en keek naar de emmers.

‘Wie bent u?’ vroeg ze. Martin Abels bekeek haar alsof ze van een andere planeet kwam. Midden in de wildernis bloeit een roos, dacht hij. Ze is het mooiste wat een man zich maar dromen kan. Slechts dromen, zonder hoop er ooit mee in aanraking te komen.

‘Ik heet Abels, Martin Abels.’ Hij maakte een buiging en voelde op hetzelfde ogenblik dat dit dom was. Ook negen jaar Siberië hebben het niet klaargespeeld de leer van de hoffelijkheid te vernietigen, dacht hij bitter.

‘Martin?’ Anoesjka streek de wapperende haren uit haar ogen. Een warme wind streek over de wouden, uit het zuiden kwam hij, uit Mongolië, gleed over de Lena en kustte dan de hutten van Toroesk. ‘Bent u een Duitser?’

‘Ja.’

‘Een misdadiger?’

Olga Toerganov bad in zichzelf: ‘Jezus Christus en alle engelen, laat hij nu toch niet wild worden. Laat ons leven.’ Daarbij keek ze om zich heen en haalde wat rustiger adem. De burens stonden in hun deuren, de Semkanofis, de Poltakins en de Tsjoergarsskis. Die zouden helpen als het nodig was.

Martin Abels glimlachte pijnlijk. ‘Voor jullie zijn we misdadigers, ja,’ zei hij. ‘Maar wees niet bang, juffrouw. Ik vraag alleen om een beetje water. Twee emmers maar. Mijn kameraden in het woud hebben dorst. Kunt u me water geven?’

Anoesjka knikte. Ze nam Martin de emmers uit de handen, ging ermee naar de waterput en haalde met een leren zak water naar boven en goot dat in de emmers. Martin keek toe. Zoals zij haar mooie benen op de grond zet, dacht hij. Zoals haar rug speelt met de spieren wanneer ze de hefboom omhoog duwt en dan aan het touw weer omlaag trekt. Het is door haar blouse te zien. En de warme wind speelt door haar zwarte haar. Het glanst alsof het gelakt is en kaatst de zon terug in duizenden schitterende, gouden sterren.

‘Ik dank u, juffrouw,’ zei hij toen hij de gevulde emmers weer opnam. ‘Mag ik terugkomen als mijn vrienden weer dorst hebben? Het is nu heet in het woud.’

‘Dat mag wel, Martin.’

‘Heeft u mijn naam al onthouden?’

‘Het klinkt zo mooi, zo vreemd voor ons, zo... zo hard en toch zo vriendelijk.’

Ze keken elkaar aan, heel even, maar het was alsof ze in elkaars zielen doordrongen en toen ze weer terugkwamen, wisten ze dat deze dag door God zo gewild was.

‘Tot ziens,’ zei Martin Abels en het was alsof er schors op zijn stem lag.

‘Tot ziens,’ zei ook Anoesjka.

Toen ging hij weg. Hij hield de emmers stevig in zijn handen opdat ze niet overliepen, want elke druppel water was een lafenis voor de ontginnende groep.

Anoesjka keek hem na tot hij achter een heuvel verdween. ‘Juffrouw,’ had hij gezegd. Voor het eerst in haar leven had iemand juffrouw tegen haar gezegd. Ze was nu zestien jaar oud, ze was volwassen. Ze voelde verlangen in de nachten zonder te weten hoe je dat kunt stillen. Ze droomde van de liefde en zuchtte in haar slaap. Ook Pavel Andrejevitsj, haar vadertje, hoorde en zag dat. En hij zuchtte heimelijk mee, want als een meisje het verlangen begint te bespeuren dan wordt het ouderlijk huis te klein. En dat is erg voor een vader die zo van zijn dochter houdt als Pavel Andrejevitsj.

Olga Toeganova gaf Anoesjka een duwtje in de zij. ‘Kom,’ zei ze mat.

‘De stal moet nog uitgemest worden. Wat zal die goeie Pavel zeggen als hij terugkomt en hoort dat er hier een Duitser was? Hij zal wel razen. Waarom lopen ze eigenlijk zo vrij rond?’

‘Waar zouden ze heen moeten gaan, Mamoesjka?’ Anoesjka keek dromerig in de richting van het woud. ‘De uitgestrektheid van ons land is de veiligste omheining.’

Wat is ze toch verstandig, mijn kleine meisje, dacht Olga Toeganova. Dat leren ze zeker allemaal in de school van Taragaïsk. Het is toch heel wat waard om les te krijgen! Ook al kost het nog zo veel moeite.

’s Avonds kwam er inderdaad ruzie. Pavel Andrejevitsj raasde, vloekte als een Tartaar, sloeg op de tafel en reed naar het gevangenenkamp. ‘Ik zal ze leren eerlijke Sovjet-burgers in contact te brengen met misdadigers!’ schreeuwde hij woest. ‘En dan nog wel een Duitser! Dat is een schande voor ons! Als ze dorst hebben moeten ze maar op grassprietten kauwen! Hier krijgen ze geen water meer!’

Maar ook in Toroësk gaat het spreekwoord op dat de soep niet zo heet gegeten wordt als hij op tafel komt. Na twee uur kwam Pavel Andrejevitsj terug uit het kamp, ging aan tafel zitten, dronk een kom thee, krabde op zijn schedel, rookte een pijpje machorka leeg en schraapte met zijn laarzen over de planken.

‘Het zit zo, mijn liefje,’ begon Pavel na deze luidruchtige inleiding, ‘dat ook gevangenen op de keper beschouwd mensen zijn. Arme mensen zelfs. En die Duitsers, ze mogen vervloekten zijn, maar ze zijn ook mensen.’ Toen schraapte hij zijn keel weer en liet de kat uit de zak: ‘Overigens krijgen we ook een nieuwe winterstal.’

‘Wij, vadertje?’ riep Anoesjka. ‘Een echte winterstal zoals Oenjeski in Taragaïsk heeft?’

‘Ja, dat heeft men bevolen. Als centrale schuur voor heel Toroësk. Dat is een vooruitgang, mijn liefje. We zullen de kool niet meer hoeven te begraven en in de winter niet meer uit de grond hoeven te hakken, maar we zullen die nu in reusachtige vaten inmaken. Is dat even een vooruitgang, niet? En die Duitsers bouwen de hele zaak.’

‘De Duitsers,’ zei Anoesjka zacht. Pavel Andrejevitsj staaarde naar zijn duifje en krabde langs zijn neus.

‘Een van hen heeft zelfs “meneer” tegen me gezegd. Laten we eerlijk zijn, liefsten... ook als het misdadigers zijn, ze hebben manieren! En dat is heel wat waard in Toroësk!’

Zo begon de grote liefde tussen Anoesjka en Martin Abels. Op een

mooie zomernamiddag, waarop er een warme wind waaide die uit Mongolië kwam.

‘JE bent zo onbegrijpelijk mooi als de uitgestrektheid van de Lena.’

‘Ik hou van je.’

‘Ik zal nooit weggaan uit dit land.’

‘Nee, je moet altijd bij me blijven.’

‘Ik heb een gevoel alsof ik nooit ergens anders ben geweest, alsof ik hier ben geboren.’

‘Denk je nog aan Bremen?’

‘Wat is Bremen? Een bloem, een gebergte, een weefsel, een vrucht? Ik weet helemaal niet meer wat Bremen is.’

‘Ik ben zo gelukkig.’

Ze kusten elkaar en voelden het trillen van hun lichamen.

Aan de oever van de Lindja lagen ze, in het gras, omgeven door riet en berken. Ze hadden de winter doorstaan en dikwijls was hij door de sneeuwstorm gekomen, koud tot op het bot, en zij had hem in huis gehaald, hem bij de kachel gezet en Pavel Andrejevitsj had hem weer ontdooid met thee en wodka en met die helse jenever uit knollen, de *samachonka*, die eruitzag als waterige melk en die in de ingewanden brandde als gloeiend pek.

Iedereen in Toroesk wist van hun liefde en maakte zich daar geen zorgen over. Zelfs vadertje Toerganov had zich in zijn noodlot geschikt. Wat zijn dochter gelukkig maakte, was ook voor hem het geluk. En een Duitser, dat had hij wel ingezien, was niet het slechtste wat men Anoesjka kon gunnen. Slechts als hij aan de toekomst dacht, was Pavel Andrejevitsj onrustig en hulpeloos. Hij had al met de partijman in Sjigansk gesproken, onder vier ogen, van broeder tot broeder, zoals dat nu eenmaal gaat, en had aangeroerd of men geen gratieverzoek kon indienen. Martin Abels wilde dan, als hij weer vrij man werd, in Rusland blijven en met Anoesjka trouwen, geheel volgens de regels. Hij wilde mee op jacht gaan, pelzen looien en een goede burger worden. Wat wilde men nog meer? De districtssovjet beloofde in Jakoetsk en in Moskou hiernaar te informeren. Heel voorzichtig natuurlijk, want de kameraden in de regering hadden een heel andere mening over de Duitsers dan de jagers in Toroesk.